

Van U is de toekomst: Het kind in de stal

Meditatie december/januari 2021

Ds. Sara Dondorp

Toen ik nog een gewoon gemeentelid was in een Amsterdamse wijkkerk, werd er een keer een kerststal gebouwd in de voortuin van de kerk. Er was een activiteit bedacht rondom een levende kerststal. Met in de tuin een klein houten huisje waar als Jozef en Maria verkleedde gemeenteleden in konden zitten, een kleine houten kribbe waar op één avond zelfs heel even een echt baby'tje in lag te slapen, goed ingepakt in warme dekentjes en een aantal balen stro voor het echte schaap dat er ook bij stond. Ik herinner me dat dat schaap geleend was van een kinderboerderij uit de buurt. Een os en een ezel waren er niet. Wel een aantal vuurkorven. En aan de achterkant van de kerk, op de oever langs het water, zaten enkele 'herders' die met voorbijgangers in gesprek gingen. De wandeling werd afgesloten in het wijkgebouw om de hoek, waar vrijwilligers warme chocolademelk serveerden.

Je hoort vaker dat kerken - ook protestantse kerken - een levende kerststal bouwen in de dagen voorafgaand aan Kerst, om het kerstverhaal ook voor niet gelovige of anders gelovige buurtgenoten aanschouwelijk te maken. De eerste die een levende kerststal heeft gebruikt bij de kerkelijke kerstviering, is Franciscus van Assisi. Hij wilde voor iedereen aanschouwelijk maken onder wat voor moeilijke omstandigheden het kerstkind ter wereld was gekomen. Dat was in zijn tijd behoorlijk controversieel. Overal werd Christus afgebeeld als rechter en redder: goddelijk en koninklijk. Dat Jezus Christus kon worden gezien als een klein en kwetsbaar kind, was in die tijd revolutionair. Franciscus moest dan ook toestemming vragen aan de Paus. Hij had in die tijd al veel volgelingen, de Paus wilde hem het liefst te vriend houden. Daarom stond hij de levende kerststal toe.

In een grot in het plaatse Greccio droeg Franciscus met Kerst de mis op, 's avonds in het donker. Er waren veel mensen en overal brandden fakkels. Franciscus' vriend en biograaf Thomas van Celano beschrijft het enthousiast als een heel bijzondere gebeurtenis. Op een fresco van Giotto in Assisi is te zien hoe Franciscus het kerstkindje uit de kribbe oppakt, onder toezien van een os en een ezel. (Giotto schilderde het tafereel overigens niet in een grot, maar in een kerk.)

Die os en die ezel komen in het kerstevangelie niet voor, noch bij Mattheus (die over de wijzen uit het oosten vertelt), noch bij Lucas (die over de engelen en de herders vertelt). De os en de ezel zijn uit de profetie Jesaja naar het kerstverhaal komen lopen. Al in de vierde eeuw hebben de kerkvaders deze tekst uit Jesaja 1:3 in verband gebracht met het kerstverhaal. "Een rund herkent zijn meester, een ezel weet wie zijn voederbak vult, ..." Het is een aanklacht, waarbij de os en de ezel als voorbeelden van trouw worden genoemd. Twee lastdieren die eeuwenlang heel gebruikelijk waren in het gewone leven. De os, zo redeneerden de kerkvaders, is voor de joden een rein dier. De ezel is onrein. Samen staan ze voor Israël én de heidenen: beiden aanwezig bij de geboorte van de Vredevorst. In het Hebreeuws klinken de os en de ezel bij Jesaja als schor-w-chamor. Dat zou de etymologische achtergrond van ons woord schorriemorrie kunnen zijn. Eenvoudige mensen, gewone werklui, de trekos en de pakezel zijn de eerste aanwezigen bij de geboorte van het Christuskind. Dat sluit heel mooi aan bij de overtuiging van Franciscus dat het in de

Bijbel vooral over heel gewone, eenvoudige mensen gaat en dat juist zij betrokken mogen worden bij het kerstkind.

Het kerstkind wordt voor ons allemaal geboren, maar vooral voor de mensen die normaal gezien achteraan staan. Daarom mogen de os en de ezel - het schorriemorrie - een mooie plek krijgen in de kerststal.

Illustratie: Giotto: Sint Franciscus bereidt de Kerststal voor, fresco in de San Francesco Basiliek in Assisi.